

Vitaliteit kalveren te laag

Ijzertekort bij Holsteinkalveren belangrijke oorzaak van verminderde levenslust

Meer dan dertig procent van de nuchtere Holsteinkalveren heeft een tekort aan ijzer in het bloed, zo constateert de firma Denkavit. Matig drinken, een dof haarkleed en verminderde vitaliteit in de eerste levensfase van kalveren zijn de gevolgen.

Het percentage kalveren met een te lage hemoglobinewaarde in het bloed is schrikbarend hoog. Zeker dertig procent van de kalveren heeft een bepaalde mate van bloedarmoede en vooral de Holsteinkalveren zijn er erg gevoelig voor.' Gert van Trierum, productmanager van de firma Denkavit is heel duidelijk wanneer hij over het onderwerp vitaliteit van kalveren praat. 'We horen de laatste jaren steeds vaker klachten dat de jongste kalveren matig willen drinken, niet fel en gretig zijn en geen glanzend haarkleed hebben. Een te lage hemoglobinewaarde in het bloed is regelmatig de oorzaak.'

Rasgebonden eigenschap

Denkavit heeft zich gespecialiseerd in kalvermelkpoeders en analyseert jaarlijks 700.000 bloedmonsters van kalveren die bij hun kalvermesters arriveren op het hemoglobinegehalte. Het hemoglobinegehalte is belangrijk voor het zuurstoftransport in het bloed. De elementen ijzer en vitamine B zijn daarbij essentieel. Een tekort aan ijzer zorgt voor bloedarmoede.

'De afgelopen 15 jaar is met het toenemen van het percentage Holsteinbloed de waarde van het hemoglobinegehalte in het bloed van nuchtere kalveren gedaald', vertelt Van Trierum. 'Bij de Red-Holsteinkalveren zijn de problemen lange tijd minder groot geweest vanwege de aanwezigheid van een aandeel MRIJ-bloed, maar dat percentage neemt de laatste jaren ook steeds verder af. Witblauwkruislingkalveren hebben vaak ook een hogere hemoglobinewaarde van gemiddeld één millimol per liter.'

Henk van der Horst, verkoopleider fokmelk van Denkavit, vult hem aan met een praktijkvoorbeeld. 'Op een melkveebedrijf kun je soms Holsteinkalveren tegenkomen die door gebrek aan vitaliteit ziek worden, terwijl er met de kruislingkalveren niets aan de hand is.'

Van een erfelijk gebrek bij het Holsteinkalf wil Van Trierum niet spreken, wel ziet hij een genetische trend. 'Via fokkerij zijn de melk-, vet- en eiwitproductie de af-

gelopen jaren verhoogd, maar de hoeveelheid vitaminen en mineralen in de melk zijn niet toegenomen.'

De eerste biest is nog altijd onmisbaar voor het kalf, maar ook daarmee kan bloedarmoede niet voorkomen worden, zo weet Van Trierum. 'Er zijn veel onderzoeken geweest, maar zelfs aangepaste droogstandrantsoenen kunnen een te laag hemoglobinegehalte bij kalveren niet voorkomen.'

Ijzer spuiten

Of bloedarmoede een veroorzaker is van minder vitale kalveren is volgens Van Trierum eenvoudig te controleren via de kleur van de slijmvlies. 'Je kunt het zien door het ooglid van het kalf voorzichtig op te trekken. Het slijmvlies hoort roze te zijn, lichtrood en beslist niet wit. Ook de kleur van het tandvlees kan een graadmeter zijn. Wanneer dat wit is, kan er een ijzertekort zijn. Bloedonderzoek geeft uiteindelijk uitsluitsel of het echt bloedarmoede is. Een gezond kalf heeft een hemoglobinewaarde van 7 millimol per liter bloed. Kalveren die een waarde hebben lager dan vijf bevinden zich in de gevarenzone.' Van der Horst: 'Als je het met mensen vergelijkt: met de waarde van vijf millimol kom je het ziekenhuis niet uit.'

Henk Kragt: 'Baat het niet, dan schaadt niet'

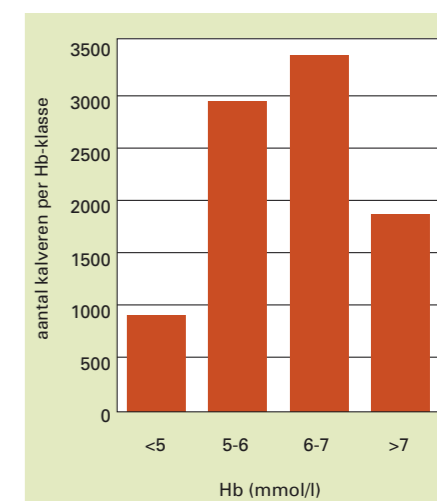
Figuur 1 laat een recent onderzoek zien waarbij het bloed van 9000 kalveren is onderzocht op de hemoglobinewaarden. Vleeskalverhouders weten al langer dat een tekort aan ijzer in de eerste levensweken minder levenslustige kalveren geeft. Het injecteren van ijzer kort na aankomst op het bedrijf is voor hen heel normaal.

De melkveesector kent deze toepassing nauwelijks. 'Op de grotere melkveebedrijven in Oost-Duitsland zie je dat veehouders deze methode steeds vaker toepassen, je ziet er al snel resultaat. Ik denk dat in Nederland minder dan één procent van de melkveehouders ijzer spuit bij de kalveren', aldus Van der Horst.

Hij adviseert vooral veehouders met een kalverdrinkautomaat om kalveren met ijzer te injecteren. 'De infectiedruk is bij een drinkautomaat hoger en in een groep moet het kalf meer voor zichzelf opkomen. Drinken aan een speen kost bovendien meer energie dan drinken uit een emmer. Daarnaast zie je dat veel kalveren onvoldoende voorbereid zijn op het leven in een groep en op het drinken via een drinkautomaat. Ook worden ze te vroeg in zo'n groep gezet.'

Ook andere vitaminen, mineralen en spoorelementen zijn van belang bij de opbouw van hemoglobine. Met name vitamine B6, foliumzuur en vitamine B12 zijn daarvoor belangrijke elementen. Maar de vitaliteit van een kalf hangt niet alleen af van een voldoende hoog hemoglobinegehalte in het bloed. 'Bij een hoge infectiedruk werken de vitaminen A en C positief op de weerstand en groei, terwijl vitamine B een gunstige invloed heeft op de vertering', vertelt Van Trierum.

Sommige dierenartsen zijn terughoudend

Figuur 1 – Bloedwaarden hemoglobine van 9000 nuchtere kalveren (bron: Denkavit)

om ijzer te spuiten bij kalveren omdat een overmaat een 'ijzershock' kan veroorzaken. Daaraan kan een kalf sterven. De kans hierop is bij juist gebruik volgens Van Trierum niet heel erg groot, maar toch adviseert hij om bij besluit tot ijzer spuiten de dierenarts te raadplegen.

Denkavit ontwikkelde zelf een poedervormig mengsel met de naam Vitalcure dat door de melk gemengd kan worden en rijk is aan vitaminen, mineralen en vooral aan ijzer. Het verstrekken van een vitamine- en mineralenpreparaat in de melk gedurende de eerste tien levensdagen kan al veel problemen voorkomen, aldus Van Trierum. 'De opbouw van ijzer gaat minder snel dan het injecteren van ijzer, maar het kalf wint wel aan vitaliteit. Het percentage kalversterfte is nog steeds veel te hoog en daar valt echt nog wel wat aan te doen.'

Jaap van der Knaap

Sinds een jaar spuit melkveehouder Henk Kragt de nuchtere kalveren 5 cc van de ijzeroplossing Multivitamine. 'Niet dat we problemen hadden, maar met de aanschaf van een kalverdrinkautomaat is het belangrijk dat kalveren snel de speen aannemen en sterk zijn. Extra ijzer zou kunnen helpen en ook de dierenarts staat achter het gebruik ervan. Een flesje met 100 cc kost € 6,91 excl. BTW, daarvoor hoeft je het niet te laten.'

Henk Kragt melkt samen met zijn vader Jan en zijn vrouw Ria 120 koeien in De Steeg. Zowel stier- als vaarskalveren krijgen een ijzerinjectie op de eerste levens-

dag. 'Ook bij stierkalveren wil je graag dat ze vlot drinken. Je wordt er niet echt gelukkig van als je tien dagen met een stierkalf zit te tobben om er melk in te krijgen.'

Bij de vaarskalveren merkt Kragt nu dat er weinig problemen zijn wanneer ze na vijf dagen vanuit de eenlingbox naar de groep gaan met de drinkautomaat. 'De overgang pakken de kalveren goed op en ook met het spenen merken we geen terugval. Bij sommige veehouders zal ijzer spuiten vast niet nodig zijn, maar ons idee is: baat het niet, dan schaadt het niet.'